Roll No…….. **Total No. of Printed Pages: [04]**
Total No. of Questions: [11]

BCA-MCA Dual Degree (Semester – 1st)
HUMAN VALUES AND PROFESSIONAL ETHICS
Subject Code: HUM0102
Paper ID: [18340105]

Time: 03 Hours **Maximum Marks: 60**

Instruction for candidates:

1. Section A is compulsory. It consists of 10 parts of **ONE** mark each.
2. Section B contains short type question. It consists of 5 questions of **4** marks each. The student has to attempt all questions.
3. Section C contains descriptive type questions. There will be five questions. Each question contains two parts. The students have to attempt any one part from each question. Each part carries six marks.

Section – A **(1 marks each)**

Q1. Attempt the following (Fill in the blanks): (ਖਾਲੀ ਥਾਂ ਭਰੋ): (रिक्त स्थान भरें):

a. Needs of the body are temporary while the needs of the self are _____.
ਸਰੀਰ ਦੀਆਂ ਲੋੜਾਂ ਅਸਥਾਈ ਹਨ ਜਦੋਂ ਕਿ ਸਵੈ ਦੀਆਂ ਲੋੜਾਂ _____ ਹਨ।
शरीर की आवश्यकताएँ अस्थायी होती हैं जबकि स्वयं की आवश्यकताएँ _____ होती हैं।

b. The needs of the self are_____ in time and needs of body are _____.
ਆਪਣੇ ਆਪ ਦੀਆਂ ਲੋੜਾਂ ਸਮੇਂ ਵਿੱਚ _____ ਹਨ ਅਤੇ ਸਰੀਰ ਦੀਆਂ ਲੋੜਾਂ _____ ਹਨ।
समय के अनुसार स्वयं की आवश्यकताएँ _____ हैं और शरीर की आवश्यकताएँ _____ हैं।

c. Human body is an instrument to facilitate _____.
ਮਨੁੱਖੀ ਸਰੀਰ _____ ਦੀ ਸਹੂਲਤ ਲਈ ਇੱਕ ਸਾਧਨ ਹੈ।
मानव शरीर _____ को सुविधाजनक बनाने का एक उपकरण है।

d. To be assured of others at all the time is the feeling of _____.
ਹਰ ਸਮੇਂ ਦੂਜਿਆਂ ਦਾ ਭਰੋਸਾ ਰੱਖਣਾ _____ ਦੀ ਭਾਵਨਾ ਹੈ।
हर समय दूसरों के प्रति आश्वस्त रहना _____ की भावना है।

e. The ability to fulfil the aspirations is called _____.
ਇੱਛਾਵਾਂ ਨੂੰ ਪੂਰਾ ਕਰਨ ਦੀ ਯੋਗਤਾ ਨੂੰ _____ ਕਿਹਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ।
आकांक्षाओं को पूरा करने की क्षमता को _____ कहा जाता है।

f. Ensuring right understanding and feelings in the other is called _____.
ਦੂਜੇ ਵਿੱਚ ਸਹੀ ਸਮਝ ਅਤੇ ਭਾਵਨਾਵਾਂ ਨੂੰ ਯਕੀਨੀ ਬਣਾਉਣਾ _____ ਕਿਹਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ।
दूसरे में सही समझ और भावनाओं को सुनिश्चित करना _____ कहलाता है।

g. The participation of the human being in ensuring the role of physical facility in nurture, protection and providing means for the body is called its _____.
ਸਰੀਰ ਦੇ ਪਾਲਣ ਪੋਸ਼ਣ, ਸੁਰੱਖਿਆ ਅਤੇ ਸਾਧਨ ਪ੍ਰਦਾਨ ਕਰਨ ਵਿੱਚ ਭੌਤਿਕ ਸਹੂਲਤ ਦੀ ਭੂਮਿਕਾ ਨੂੰ ਯਕੀਨੀ ਬਣਾਉਣ ਵਿੱਚ ਮਨੁੱਖ ਦੀ ਭਾਗੀਦਾਰੀ ਨੂੰ _____ ਕਿਹਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ।
शरीर के पालन-पोषण, सुरक्षा और साधन उपलब्ध कराने में भौतिक सुविधा की भूमिका सुनिश्चित करने में मनुष्य की भागीदारी को उसका _____ कहा जाता है।

h. There are two kinds of realities in existence: _____ and _____.
ਹੋਂਦ ਵਿੱਚ ਦੋ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੀਆਂ ਵਾਸਤਵਿਕਤਾਵਾਂ ਹਨ: _____ ਅਤੇ _____।
अस्तित्व में दो प्रकार की वास्तविकताएँ हैं: _____ और _____।

i. The four orders of nature are material order, plant order, _____ order and human order.
ਕੁਦਰਤ ਦੇ ਚਾਰ ਆਦੇਸ਼ ਪਦਾਰਥ ਕ੍ਰਮ, ਪੌਦਿਆਂ ਦਾ ਕ੍ਰਮ, _____ ਆਦੇਸ਼ ਅਤੇ ਮਨੁੱਖੀ ਆਦੇਸ਼ ਹਨ।
प्रकृति के चार क्रम भौतिक क्रम, वनस्पति क्रम, _____ क्रम और मानव क्रम हैं।

j. _____are considered the moral standards by which people judge behaviour.
_____ ਨੂੰ ਨੈਤਿਕ ਮਾਪਦੰਡ ਮੰਨਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਜਿਸ ਦੁਆਰਾ ਲੋਕ ਵਿਵਹਾਰ ਦਾ ਨਿਰਣਾ ਕਰਦੇ ਹਨ।
पेशे में नैतिक क्षमता विकसित करना _____ सुनिश्चित करने का एकमात्र प्रभावी तरीका है।

Section – B **(4 marks each)**

Q2. What is the need for value education? Write a short note on the need for value education in today's scenario.
ਮੁੱਲ ਦੀ ਸਿੱਖਿਆ ਦੀ ਕੀ ਲੋੜ ਹੈ? ਅੱਜ ਦੇ ਹਾਲਾਤ ਵਿੱਚ ਮੁੱਲ ਸਿੱਖਿਆ ਦੀ ਲੋੜ ਬਾਰੇ ਇੱਕ ਛੋਟਾ ਨੋਟ ਲਿਖੋ।
मूल्यपरक शिक्षा की क्या आवश्यकता है? आज के परिदृश्य में मूल्य शिक्षा की आवश्यकता पर एक संक्षिप्त टिप्पणी लिखें।

Q3. Distinguish between the needs of the Self and the needs of the Body.
ਆਪਣੇ ਆਪ ਦੀਆਂ ਲੋੜਾਂ ਅਤੇ ਸਰੀਰ ਦੀਆਂ ਲੋੜਾਂ ਵਿਚਕਾਰ ਫਰਕ ਕਰੋ।
स्वयं की आवश्यकताओं और शरीर की आवश्यकताओं के बीच अंतर स्पष्ट करें।

Q4. Describe briefly the criteria for evaluation of holistic technology. Support your answer with an example.
ਸੰਪੂਰਨ ਤਕਨਾਲੋਜੀ ਦੇ ਮੁਲਾਂਕਣ ਲਈ ਮਾਪਦੰਡਾਂ ਦਾ ਸੰਖੇਪ ਵਰਣਨ ਕਰੋ। ਇੱਕ ਉਦਾਹਰਣ ਦੇ ਨਾਲ ਆਪਣੇ ਜਵਾਬ ਦਾ ਸਮਰਥਨ ਕਰੋ।
समग्र प्रौद्योगिकी के मूल्यांकन के मानदंडों का संक्षेप में वर्णन करें। एक उदाहरण देकर अपने उत्तर का समर्थन करें।

Q5. What do you understand by 'trust'? What is its importance in human relationship?
ਤੁਸੀਂ 'ਭਰੋਸੇ' ਨੂੰ ਕੀ ਸਮਝਦੇ ਹੋ? ਮਨੁੱਖੀ ਰਿਸ਼ਤੇ ਵਿਚ ਇਸ ਦੀ ਕੀ ਮਹੱਤਤਾ ਹੈ?
'विश्वास' से आप क्या समझते हैं? मानवीय संबंधों में इसका क्या महत्व है?

Q6. "Right understanding + Relationship = Mutual fulfilment; Right understanding + Physical facilities = Mutual prosperity." Illustrate the above with two examples for each.
"ਸਹੀ ਸਮਝ + ਰਿਸ਼ਤਾ = ਆਪਸੀ ਪੂਰਤੀ; ਸਹੀ ਸਮਝ + ਭੌਤਿਕ ਸਹੂਲਤਾਂ = ਆਪਸੀ ਖੁਸ਼ਹਾਲੀ। ਹਰੇਕ ਲਈ ਦੋ ਉਦਾਹਰਣਾਂ ਦੇ ਨਾਲ ਉਪਰੋਕਤ ਨੂੰ ਦਰਸਾਓ।
"सही समझ+रिश्ता=पारस्परिक पूर्ति; सही समझ+भौतिक सुविधाएँ=पारस्परिक समृद्धि।" प्रत्येक के लिए दो उदाहरणों के साथ उपरोक्त को स्पष्ट करें।

Section – C **(6 marks each)**

Q7. (a) What is the need for value education in technical and other professional institutions? 'Is our present education system in India has the deficiency of value education?' If yes, why and if not then why not? Elaborate the answer.
ਤਕਨੀਕੀ ਅਤੇ ਹੋਰ ਪੇਸ਼ੇਵਰ ਸੰਸਥਾਵਾਂ ਵਿੱਚ ਮੁੱਲ ਦੀ ਸਿੱਖਿਆ ਦੀ ਕੀ ਲੋੜ ਹੈ? 'ਕੀ ਭਾਰਤ ਦੀ ਮੌਜੂਦਾ ਸਿੱਖਿਆ ਪ੍ਰਣਾਲੀ ਵਿੱਚ ਮੁੱਲ ਦੀ ਸਿੱਖਿਆ ਦੀ ਘਾਟ ਹੈ?' ਜੇਕਰ ਹਾਂ, ਕਿਉਂ ਅਤੇ ਜੇਕਰ ਨਹੀਂ ਤਾਂ ਕਿਉਂ ਨਹੀਂ? ਜਵਾਬ ਨੂੰ ਵਿਸਤ੍ਰਿਤ ਕਰੋ.
तकनीकी एवं अन्य व्यावसायिक संस्थानों में मूल्यपरक शिक्षा की क्या आवश्यकता है? 'क्या भारत में हमारी वर्तमान शिक्षा प्रणाली में मूल्यपरक शिक्षा का अभाव है?' यदि हाँ, तो क्यों और यदि नहीं तो क्यों नहीं? उत्तर विस्तृत करें.

(b) Three things are needed in order to fulfil basic human aspirations–right understanding, right relationships and physical facilities. Explain meaning of each one of these.

ਬੁਨਿਆਦੀ ਮਨੁੱਖੀ ਇੱਛਾਵਾਂ ਨੂੰ ਪੂਰਾ ਕਰਨ ਲਈ ਤਿੰਨ ਚੀਜ਼ਾਂ ਦੀ ਲੋੜ ਹੁੰਦੀ ਹੈ-ਸਹੀ ਸਮਝ, ਸਹੀ ਰਿਸ਼ਤੇ ਅਤੇ ਸਰੀਰਕ ਸਹੂਲਤਾਂ। ਇਹਨਾਂ ਵਿੱਚੋਂ ਹਰੇਕ ਦਾ ਅਰਥ ਸਮਝਾਓ।

बुनियादी मानवीय आकांक्षाओं को पूरा करने के लिए तीन चीजों की आवश्यकता होती है- सही समझ, सही रिश्ते और भौतिक सुविधाएं। इनमें से प्रत्येक का अर्थ स्पष्ट कीजिए।

Q8. (a) Explain with examples where activities involve both body and 'I'.

ਉਦਾਹਰਨਾਂ ਦੇ ਨਾਲ ਵਿਆਖਿਆ ਕਰੋ ਜਿੱਥੇ ਗਤੀਵਿਧੀਆਂ ਵਿੱਚ ਸਰੀਰ ਅਤੇ 'ਮੈਂ' ਦੋਵੇਂ ਸ਼ਾਮਲ ਹੁੰਦੇ ਹਨ।

उदाहरणों के साथ समझाएं जहां गतिविधियों में शरीर और 'मैं' दोनों शामिल होते हैं .

(b) Define existence? Show that existence is in a form of co-existence.

ਹੋਂਦ ਨੂੰ ਪਰਿਭਾਸ਼ਿਤ ਕਰੋ? ਦਿਖਾਓ ਕਿ ਹੋਂਦ ਸਹਿ-ਹੋਂਦ ਦੇ ਰੂਪ ਵਿੱਚ ਹੈ।

अस्तित्व को परिभाषित करें? दिखाएँ कि अस्तित्व सह-अस्तित्व के रूप में है।

Q9. (a) What is the role played by self-exploration in achieving our basic aspirations i.e. happiness and prosperity?

ਸਾਡੀਆਂ ਬੁਨਿਆਦੀ ਇੱਛਾਵਾਂ ਭਾਵ ਖੁਸ਼ੀ ਅਤੇ ਖੁਸ਼ਹਾਲੀ ਦੀ ਪ੍ਰਾਪਤੀ ਵਿੱਚ ਸਵੈ-ਪੜਚੋਲ ਦੁਆਰਾ ਕੀ ਭੂਮਿਕਾ ਨਿਭਾਈ ਜਾਂਦੀ ਹੈ?

हमारी बुनियादी आकांक्षाओं यानी सुख और समृद्धि को प्राप्त करने में आत्म-अन्वेषण की क्या भूमिका है?

(b) What do you mean by self-exploration? What is the need for self-exploration?

ਸਵੈ-ਪੜਚੋਲ ਤੋਂ ਤੁਹਾਡਾ ਕੀ ਮਤਲਬ ਹੈ? ਸਵੈ-ਪੜਚੋਲ ਦੀ ਕੀ ਲੋੜ ਹੈ?

आत्म-अन्वेषण से आप क्या समझते हैं? आत्म-अन्वेषण की क्या आवश्यकता है?

Q10. (a) Describe the concept of an undivided society and the universal order and explain how both these can help to create a world family.

ਇੱਕ ਅਣਵੰਡੇ ਸਮਾਜ ਅਤੇ ਵਿਸ਼ਵਵਿਆਪੀ ਵਿਵਸਥਾ ਦੀ ਧਾਰਨਾ ਦਾ ਵਰਣਨ ਕਰੋ ਅਤੇ ਸਮਝਾਓ ਕਿ ਇਹ ਦੋਵੇਂ ਇੱਕ ਵਿਸ਼ਵ ਪਰਿਵਾਰ ਬਣਾਉਣ ਵਿੱਚ ਕਿਵੇਂ ਮਦਦ ਕਰ ਸਕਦੇ ਹਨ।

अविभाजित समाज और सार्वभौमिक व्यवस्था की अवधारणा का वर्णन करें और बताएं कि ये दोनों विश्व परिवार बनाने में कैसे मदद कर सकते हैं।

(b) Explain the activities of realization and understanding. How do they lead to harmony in the activities of 'I'? Illustrate with an example.

ਬੋਧ ਅਤੇ ਸਮਝ ਦੀਆਂ ਗਤੀਵਿਧੀਆਂ ਦੀ ਵਿਆਖਿਆ ਕਰੋ। ਉਹ 'ਮੈਂ' ਦੀਆਂ ਗਤੀਵਿਧੀਆਂ ਵਿਚ ਇਕਸੁਰਤਾ ਕਿਵੇਂ ਪੈਦਾ ਕਰਦੇ ਹਨ? ਇੱਕ ਉਦਾਹਰਣ ਦੇ ਨਾਲ ਸਮਝਾਓ.

अनुभूति और समझ की गतिविधियों को स्पष्ट करें। वे 'मैं' की गतिविधियों में कैसे सामंजस्य बिठाते हैं? एक उदाहरण देकर स्पष्ट करें।

Q11. (a) What do you mean by 'innateness'? What is the innateness in the four orders?

'ਜਨਮ' ਤੋਂ ਤੁਹਾਡਾ ਕੀ ਮਤਲਬ ਹੈ? ਚਾਰ ਆਦੇਸ਼ਾਂ ਵਿੱਚ ਸੁਭਾਵਿਕਤਾ ਕੀ ਹੈ?

'सहजता' से आपका क्या तात्पर्य है? चारों क्रमों में सहजता क्या है?

(b). How can we verify proposals on the basis of our natural acceptance? Explain with example.

ਅਸੀਂ ਆਪਣੀ ਕੁਦਰਤੀ ਮਨਜ਼ੂਰੀ ਦੇ ਆਧਾਰ 'ਤੇ ਪ੍ਰਸਤਾਵਾਂ ਦੀ ਪੁਸ਼ਟੀ ਕਿਵੇਂ ਕਰ ਸਕਦੇ ਹਾਂ? ਉਦਾਹਰਣ ਦੇ ਨਾਲ ਸਮਝਾਓ।

हम अपनी स्वाभाविक स्वीकृति के आधार पर प्रस्तावों का सत्यापन कैसे कर सकते हैं? उदाहरण सहित समझाइये।